

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Verslagen

Het stapje in de wereld

Verslag van

Studienamiddag naar aanleiding
van tien jaar De Speelbrug
[Antwerpen, 5 oktober 2006]

LUT DE RIJDT

Het is een prachtige folder die de studienamiddag ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Speelbrug aankondigt: hoge bomen suggereren een vrije, onbeperkte groei, de ringen eromheen klemmen niet af maar bieden ondersteuning.

De Speelbrug is een ontmoetingsruimte voor kinderen tot drie jaar, speciaal afgestemd op de noden van deze leeftijd. De principes van De Speelbrug, die een eigen interpretatie zijn van de 'maisons vertes' zoals geconcipieerd door Françoise Dolto, worden uiteengezet door enkele medewerkers: Lie Gheeraert, Trees Traversier en Rudy Vandenborre, en onderzocht door enkele 'buitenstaanders': Annette Watillon en Benedicte Van den Bruel.

Ook al bestaat De Speelbrug tien jaar, de principes zijn nog altijd (of opnieuw?) innovierend en gedurfd en nemen een belangrijke plaats in in het veld van de preventieve gezinsondersteuning. De Speelbrug is geen crèche, geen opvangtehuis, geen zorgcentrum, en vooral innovierend om wat de medewerkers niet doen: ze voeden niet op, ze doen geen therapie, ze trainen geen sociale vaardigheden. Ze doen niet wat wij gewoon zijn te doen en wat meestal in onze zorgstaat verwacht wordt dat we doen: handelen volgens een vooropgesteld behandelingsplan. Deze attitude eist veel, vooral dat men zichzelf bevraagt. Dat die attitude cruciaal is wordt door Watillon bevestigd als ze het heeft over de voordelen

van babyobservatie in de opleiding: men moet leren kijken en zwijgen. Niet handelen, niet spreken is zwaar, ook omdat het kijken naar baby's heftige emoties opwekt. De Speelbrug biedt aan de allerkleinsten en hun ouders een laagdrempelige sociale ruimte waar ontmoeting en onthaal centraal staan. Dit is erg ondersteunend, zeker in het postpartum, wanneer de moeder, zoals Vandenborre zegt, paradoxaal op haar sterkst en haar kwetsbaarst is. De Speelbrug kan ertoe bijdragen dat ze (opnieuw) plezier vindt in de omgang met haar baby en dat er ruimte ontstaat om te denken over de ontwikkeling van kinderen. Een fundamentele regel is immers dat een hechtingsfiguur bij het kind blijft en er de verantwoordelijkheid voor neemt. Bovendien helpen de culturele verschillen ouders omgaan met verschillen zonder meer, wat verfrissend is in de omgang met het eigen kind.

Ook al ken ik de principes van de 'maisons vertes' vanuit de literatuur, ik voelde me erg aangesproken door wat in De Speelbrug gebeurt. Trees Traversier gaf een theoretische toelichting en liet duidelijk merken dat het gedachtegoed van Dolto haar zeer vertrouwd is. Cruciaal is dat het kind zich aangesproken voelt, dat er gesproken wordt mét baby's en peuters, niet over hen. Rudy Vandenborre gaf op zijn bevlogen, literaire manier klinische voorbeelden die er geen twijfel over laten bestaan: het zijn de kleine gebaren die het doen. Bij het binnenkomen worden naam, voornaam en leeftijd van het kind op een bord opgeschreven, wat een ruimte van mogelijkheden opent. In iedere handeling wordt vanaf het allereerste contact de relatie moeder-kind gestimuleerd, de opvoeding wordt niet overgenomen. Een moeder komt voor de eerste keer: buggy in de ene hand, autosleutels in de andere, kind op de arm, en vraagt Rudy of hij even het kind wil vasthouden zodat zij geld in de

parkeermeter kan steken. Rudy stelt voor dat zij voor het kind zorgt en hij de parkeermeter regelt. De principes werden krachtig en levendig geïllustreerd, zoals ook zijn verliefdheid op het kader van de «maisons vertes».

De lezing van Annette Watillon sloot hierbij aan. Met sprekende voorbeelden van vroege ouder-kindtherapieën liet ze zien hoe, als de allereerste preventie faalt, de draad vrij snel weer opgepakt kan worden. Een kind van bijna drie komt met moeder op consultatie omdat ze weigert nog te eten en de ontwikkeling stopt. Moeder vertelt omslachtig hoe het meisje vanwege een congenitale heupluxatie lange tijd in gips gefixeerd was, wat volgens moeder heel traumatisch was. Het kind speelt tijdens het verhaal rustig verder. Wanneer moeder haast fluisterend vertelt hoe ze onlangs een zelfmoordpoging deed, waar de kinderen volgens haar niet van op de hoogte zijn, stopt het meisje met spelen, gaat geagiteerd bij moeder staan en zorgt ervoor dat de therapeut dit onderwerp verder zal exploreren. Watillon toont ten overvloede aan hoe je door te observeren en te luisteren het onbewuste op het spoor komt, hoe belangrijk het is niet onmiddellijk te willen begrijpen, maar vanuit een niet-verstaan verder te zoeken.

Op een geëngageerde manier maakte Inge Vervotte, Vlaams minister van welzijn, volksgezondheid en gezin, duidelijk dat de Vlaamse Gemeenschap het opvoedingsondersteunend werken een prioriteit vindt. Zij wil dat alle mensen hiervan kunnen profiteren, niet alleen de kwetsbaren. Dit strookt met de principes van De Speelbrug, waar geen uitsluitingsmechanismen zijn. Ik vermoed echter dat haar pleidooi voor wetenschappelijke consensus en de nadruk op de noodzaak van protocolleren een kloof doen ontstaan met wat de medewerkers van De Speelbrug realiseren, en voorbijgaan aan de onmogelijkheid om de subtiliteit en de creativiteit van dit werk vast te leggen. Het betoog van Benedicte Van den Bruel van Kind en Gezin, maakte duidelijk dat

het een evenwichtsoefening is om verschillende diensten tot echte samenwerking te laten komen. Het pedagogisch handelen dat zij bepleit om tot een optimale ontwikkelingsondersteuning te komen, sluit niet onmiddellijk aan bij wat er in De Speelbrug gebeurt.

Het is duidelijk dat er veel gebeurt in De Speelbrug. Er is een experimenteeruimte voor de socialisatie en het leren omgaan met regels. In de schijnbaar banale dagelijkse gesprekken gaat het meestal over het meest intieme, het meest eigene en het meest essentiële. Dit is wat we ook in een therapie proberen te raken en wat tot transformaties kan leiden. Paradoxaal is dat mensen soms met een hulpvraag komen zonder het zelf te weten. Zoals Vandenborre zegt: die ontdekken ze pas als er iets verandert.

Ik heb geluisterd met bewondering voor de vrijwilligers en de medewerkers. Dat ik niet de enige was die door hun project geraakt werd, werd tijdens de discussie duidelijk. Het was een studienamiddag die iets in beweging zet en die zal nazinderen. Hopelijk kan hij ertoe bijdragen dat nog meer van dergelijke projecten in Vlaanderen ontstaan.

En nu verder

Verslag van

De inwendige mens

[Amsterdam, 26 januari 2007]

ELSBETH NAUTA

De studiemiddag *De inwendige mens* werd georganiseerd door het Nederlands Psychoanalytisch Instituut en had als ondertitel *Over de betekenis van eten in de ontwikkeling van kinderen en ouders*. Een studiemiddag over eetstoornissen, een gebied waarin vooral de cognitieve gedragstherapie van zich laat spreken. Dit is wat bij een brede